

Terrassa, les ciutats

Antoni PRUNÉS i SANTAMARIA

Tinent d'Alcalde d'Urbanisme i Obres Públiques

Sembla ser que al tombant de la dècada dels vuitanta les ciutats grans de Catalunya busquen una certa especialització, car la metròpoli barcelonina és curulla, i bona part de la seva activitat s'haurà d'emplaçar al seu entorn geogràfic. Darrerament hem assistit a diferents preses de posició política de diferents ciutats grans en el sentit que es poden especialitzar en unes determinades activitats per tal d'assegurar en el futur el seu impuls vital. Badalona opta decididament per un ús d'obertura al mar del seu centre, mentre que Sabadell desenvolupa a l'eix Macià un nou centre terciari de negocis i de serveis; la pròpia Barcelona reconverteix els usos dels seus àmbits: recupera la façana marítima, desenvolupa la vila olímpica al Poble Nou, l'eix de la Diagonal, del carrer Tarragona...

També ha arribat a Terrassa aquest neguit finisecular, neguit i interès que darrerament s'ha palesat en intervencions de les diverses forces polítiques als plens de l'Ajuntament, i en alguns escrits als mitjans de comunicació.

Terrassa està, doncs, en la disjuntiva d'escollir el seu futur, de saber quin és el seu paper a jugar en aquesta tesitura. Aquest és un debat que ja es va iniciar amb motiu del procés d'elaboració del Pla General d'Ordenació de la ciutat (PGO). D'una banda el PGO expressa la voluntat inequívoca que Terrassa no vol ser un suburbi de l'àrea metropolitana, sinó que la ciutat per si mateixa es veu capaç de generar activitats i riquesa per als seus ciutadans, que li garanteixin un còmode futur de vida autònoma respecte a les altres ciutats grans, com a ciutat no depenent. D'altra banda Terrassa està estratègicament situada en una de les zones que tindran una major transformació i desenvolupament del sud d'Europa: l'arc que s'estén des de Marsella a València, passant per Montepeller i Barcelona. Terrassa es troba per tant al bell mig d'una zona de gran transformació, que rebrà una forta inversió tant nacional com estrangera, i on s'instal·laran indústries d'un alt nivell tecnològic, i també la indústria tradicional que no pot trobar recer al Barcelonès, o al Baix Llobregat...

Per tant, Terrassa ha d'estar prou receptiva per a aquesta possibilitat de transformació i aquí és on podem diferenciar el paper de la nostra ciutat del d'altres poblacions d'una magnitud similar. Tant les previsions del PGO, com la disponibilitat del seu terme municipal, en fan una ciutat ben original en aquest sentit. El sòl és molt generós en extensió en comparació amb el d'altres ciutats i permet, a més, tots els usos imaginables. En efecte, Terrassa pot créixer en sòl residencial, industrial, comercial, d'oficines o fins i tot d'equipaments per al lleure i, a diferència d'altres ciutats que s'han anat especialitzant, Terrassa pot oferir una gran varietat d'usos, la qual cosa suposa dos avantatges importants: en cada moment es poden posar en joc els terrenys necessaris per a cadascuna de les activitats que es plantegin i, d'altra banda, es garanteix un millor futur per a la ciutat en no haver de dependre d'un únic ús i poder equilibrar així la possible crisi d'algun sector amb l'activitat dels altres; no serà captiva dels avatars d'un únic sector productiu, perquè no haurà de dependre de cap en exclusiva!

Això és el que hem anat preveient i fent: just l'any passat vam endegar el procés administratiu que lliurarà a la ciutat prop d'un milió de m² de nou sòl industrial i més de mig milió de m² per a sòl residencial —habitatges—. Les transformacions sectorials que se citen més endavant lliuraran més d'un quart de milió de m² de sòl per a usos terciaris: comercial, oficines, culturals, educatius, lleure...

Tot aquest desenvolupament i varietat d'usos poden acollir-se còmodament a les previsions contemplades al PGO de la ciutat, el qual, malgrat haver-se redactat en una època de crisi industrial —els anys 1980-82—, va admetre la previsió de molt sòl urbanitzable a fi que la ciutat en fes ús quan ho considerés necessari. D'altra banda el PGO contempla aquelles possibles modificacions per tal d'adequar el sòl disponible a les necessitats imprevisibles del desenvolupament d'activitats. Des d'aquest punt de vista, el PGO conserva tota la seva vigència com a instrument d'ordenació de la ciutat i, des del meu punt de vista, fa innecessari plantejar-ne la revisió a curt o mig termini.

L'altra raó que abona la hipòtesis d'un gran creixement de Terrassa és la seva immillorable situació i la bondat de les comunicacions. Efectivament, ben aviat estarem connectats directament amb Barcelona per tres autopistes que porten a la Meridiana, el carrer de Balma i la Diagonal, respectivament. Terrassa està situada sobre l'eix del Llobregat, la columna vertebral de Catalunya, i a més és precisament a Terrassa on confluirà aquest eix amb el futur IV cinturó, que desdoblirà l'actual B-30 com a enllaç entre les autopistes del nord i del sud. Connectats amb Barcelona per dues vies de ferrocarril, RENFE vol potenciar ara la línia Barcelona-Madrid que passa per Terrassa, Manresa i Lleida.

Aquesta facilitat de comunicacions és un dels elements més importants que els industrials tenen presents a l'hora de decidir on instal·laran les seves empreses i se suma a la generosa disponibilitat de sòl abans esmentada. Ambdues característiques fan de Terrassa i la seva comarca d'influència un emplaçament idoni no tant sols per a activitats industrials, sinó també per a comerços i serveis.

És a dir, Terrassa disposa de sòl suficient per a qualsevol activitat i una immillorable situació; aquestes dues circumstàncies alhora li donen una singularitat diferenciadora de la resta de grans ciutats de Catalunya.

Fins aquí hem anat desgranat una sèrie de característiques que al nostre criteri auguren per Terrassa un esplèndid futur, però que podrien ser considerades com una visió optimista i voluntarista més que no pas una perspectiva real. És a dir, fins ara hem exposat la ciutat que volem que sigui. Els fets d'aquests darrers anys, però, abonen decididament aquestes voluntats. Efectivament, si observem el quadre 1, podem veure que el sector de la construcció ha estat molt actiu, amb una evolució del nombre de llicències d'obres majors del 77% en el darrer quinquenni 1985-1989, posant al mercat més de 3.000 noves vivendes, i més de 1.700 nous locals, ocupant més d'un milió de m² construïts de nova planta, i invertint prop de vint-i-cinc mil milions de pessetes. Per regressió matemàtica, he obtingut els pronòstics del proper trienni 1990-1992, on en tres anys aquest sector creixerà tant com en els darrers cinc, amb una construcció estimada de 4.000 nous habitatges, prop de 2.000 nous locals, ocupant prop d'un milió i mig de m², amb una inversió estimada superior als trenta-tres mil milions de pessetes.

El quadre 2 ens explica en què s'han ocupat aquells m² construïts, quines activitats s'han posat en marxa. En el quinquenni de referència (85-89) les peticions de llicències d'obertura de nous establiments comercials han augmentat en un 88%, les professionals en un 56% i les industrials en un 53%.

El pols de la ciutat, el conjunt d'activitats productives que s'hi desenvolupen ha crescut, doncs, en una mitjana del 66%, cosa que dona un creixement interanual sostingut del 13%, que és molt considerable i força singular en el conjunt de l'àrea catalana. Ni que sigui de passada m'agradaria ressaltar el creixement del tèxtil en general, bastant per sobre de la mitjana. La previsió pels propers tres anys abona un fort creixement d'aquests tres sectors dinàmics, industrial, comercial i professional, que demandaran aquelles noves construccions que abans he aventurat.

Els fets i les previsions abonen, doncs, aquella voluntat de transformació i creixement de la ciutat. En aquest punt convé fer-ser algunes preguntes: ¿l'estructura viària i d'usos de la ciutat aguantarà aquest creixement? ¿Cal deixar al mercat la responsabilitat única d'anar adaptant la ciutat a aquesta demanda? ¿Tenen alguna relació les transformacions urbanístiques que s'apropen —RENFE, Estació dels Catalans, Vapor Sala, Escorxadó, Terrassa Industrial...— amb aquestes demandes industrials, comercials, i de serveis que hem analitzat? Crec que sí, que precisament lliguen molt bé les unes amb les altres, que es necessiten i es complementen. Ja fa mesos que a la Gerència Municipal d'Urbanisme estem treballant amb aquestes hipòtesis de creixement, intentant definir un model de ciutat que encaixi totes aquestes peces d'una manera harmònica, com si d'un gran puzzle es tractés.

En aquesta conjuntura la ciutat que plantejem és la següent: d'una banda una perifèria al sud i a l'est de la ciutat, de fort desenvolupament industrial, i una perifèria al nord i a l'oest de desenvolupament residencial. Un gran centre de la ciutat que permetrà una comunicació fluida tant entre els diferents sectors i barris de la ciutat com d'aquests amb el centre de Terrassa, a través de la complementació del primer cinturó —el de les grans avingudes— i de l'obertura de nous eixos com el resultant del soterrament del ferrocarril de la RENFE.

Les transformacions previstes al gran centre ajudaran no només a fer possible aquesta comunicació, sinó, també, al desenvolupament de les activitats que abans esmentàvem.

La Rambla d'Egara constituirà el centre neuràlgic de l'activitat terciària (d'oficines i serveis), amb les transforacions previstes de l'Estació dels Catalans o del Vapor Badiella. El soterrament del ferrocarril de la RENFE obrirà una gran via de comunicació entre els sectors del centre i de l'est i lliurarà sostre per a residència i serveis.

A l'est d'aquest gran centre, es configuren dues grans àrees destinades a usos diferents i complementaris. D'una banda el Parc de Vallparadís, com espai lúdic ben equipat que acomplirà, a més de les funcions pròpies d'un parc, les de lleure esportiu i cultural. L'altre ús és l'universitari, ja que abonem decididament la transformació del barri de l'Escola Industrial en zona universitària de la ciutat, amb la implantació de diverses escoles de la Universitat Politècnica de Catalunya, les quals han de donar suport a l'activitat industrial i cultural de la ciutat.

El sud d'aquest centre ampli girarà a l'entorn de la carretera de Montcada, una vegada deslliurada del trànsit de pas pel desdoblament a través de l'Avinguda de Santa Eulària. La ciutat la recuperarà com a gran via urbana Est-Oest i les transformacions de l'Àrea de Millora urbana del carrer Topete, del Terrassa Industrial i de l'Escorxador li oferiran un nou caràcter comercial i de serveis.

El centre històric de la ciutat té, al meu entendre, una clara vocació comercial i de trobada de tota la ciutat, on es pugui desenvolupar qualsevol manifestació de caràcter artístic, recreatiu, cultural o de lleure. Per assolir-ho, cal retornar als vianants aquest centre, deslliurant-lo del trànsit de vehicles que actualment el col·lapsa. Això es tradueix en la conversió en zona de vianants de bona part dels seus carrers interiors, la potenciació del seu comerç, la recuperació de les relacions entre els ciutadans, la instal·lació d'activitats culturals i el desplaçament a indrets idonis d'aquells usos —financer, oficines, serveis— que són incompatibles amb el trànsit dels vianants que van a comprar o a esbargir-se. Els usos terciaris suava esmentats trobaran una millor acollida per a llurs activitats a la Rambla d'Egara, a l'eix de la RENFE o al de la carretera de Montcada. La construcció de tres grans aparcaments de vehicles als accesos naturals d'aquest centre (Plaça del Dr. Robert, Estació dels Catalans i Vapor Badiella) permetrà als conductors de vehicles deixar-los en un lloc proper al centre per anar-hi passejant.

Aquest model de gran centre de la ciutat es complementa amb el que ara s'anomenen nous eixos de centralitat. Assistim a una implantació de desenvolupament de centres comercials a les grans avingudes: de Barcelona, de l'Abat Marcet, d'Àngel Sallent i de Josep Tarradellas, la qual cosa possibilita als veïns evitar-se aglomeracions inútils en un únic centre comercial i alhora aglomeracions innecessàries en diversificar-se l'oferta. Per tant, estem treballant en la idea d'una ciutat industrial, residencial i comercial, alhora ben dotada per a usos terciaris (oficines i serveis), amb un component universitari i de lleure complementari de les altres activitats. Aquesta diversificació fa que Terrassa pugui tenir una relació cordial i fructuosa amb les ciutats i poblacions de la seva comarca natural, la vessant més occidental del Vallès (un Sant Cugat residencial i un Rubí industrial al sud; i un Matapadepera residencial al nord; i la plataforma industrial i residencial formada per Viladecavalls, Vacarisses, Castellbisbal, Ullastrell i Rellinars, poblacions a les quals la ciutat de Terrassa ha de prestar tota la tipologia de serveis que s'esperen d'una ciutat capital com és la nostra.

Aquest és un model possible i plausible de ciutat, que se sustenta bè; potser n'hi podria haver d'altres; en aquest sentit resto, restem, oberts al diàleg amb tothom qui vulgui pen-

sar la ciutat, car d'aquest diàleg en sortirà una visió potser més rica o més complerta. Sigui com sigui, aquesta és la ciutat que nosaltres ens creiem, que està experimentant un creixement ordenat, divers, plurifuncional i sense tensions urbanístiques.

És una ciutat destinada a créixer en diferents àmbits i per això disposem de la localització, el sòl i els instruments urbanístics adients per fer d'aquest desenvolupament futur un creixement ordenat harmònic i qualitatiu. És del tot raonable pensar que al tombant de segle aquesta ciutat haurà experimentat un creixement de la població que ens situarà al llindar dels 185.000 habitants, els quals fruiran d'una Terrassa autònoma, mestressa del seu destí, d'una ciutat residencial, d'una ciutat industrial i comercial, d'una ciutat universitària i cultural, d'una ciutat de lleure. Una ciutat europea, síntesi de les diverses ciutats que en ella viuen i creixen.

Quadre 1

Llicències d'obres majors

I - Evolució 1985-1989

Any	Entrades	Nous habitatges	Nous locals	m ² Construïts nova planta	Total pressup. (milions Ptes.)
85	319	315	180	109.014	2.034
86	399	651	237	162.417	3.240
87	474	903	395	249.048	4.834
88	499	856	423	315.902	6.676
89	566	959	468	353.656	8.037
Total					
85-89	2.257	3.684	1.703	1.190.046	24.821
% Increment					
85-89	77%	204%	160%	224%	295%

II - Previsió per al trienni 90-92

90	650	1.185	569	430.845	9.597
91	689	1.334	645	495.124	11.141
92	784	1.483	721	559.402	12.685
Total					
90-92	2.103	4.002	1.935	1.485.371	33.423

Quadre 2

Llicències d'activitats atorgades

I - Evolució 1985-1989

Any	Com. Engròs	Industrials					Comer- cials	Profes- sionals
		Tèxtil	Metall	Químic	Alimen.	Altres		
85	38	41	23	5	33	226	205	782
86	33	67	21	10	41	201	258	843
87	45	66	27	12	29	261	271	859
88	20	100	30	12	36	380	345	994
89	33	86	36	12	42	349	386	1.219
Total								
85-90	169	360	137	51	181	1.417	1.465	1.219
% Increment								
85-90	0%	109%	56%	140%	27%	54%	88%	56%

II - Previsió per al trienni 90-92

90	27	109	38	15	40	411	428	1.247
91	25	121	41	17	41	453	473	1.349
92	28	134	45	18	43	496	518	1.452
Total								
90-92	80	364	124	50	124	1.360	1.419	1.452